

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ НАФТИ І ГАЗУ**

Інститут архітектури будівництва і туризму
Кафедра архітектурного проектування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор інституту
архітектури будівництва і туризму

 Василюшин Я.В.
« 21 » 09 2017 р.

**МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВО-ПРОЕКТНОГО ПРОЦЕСУ ЗБЕРЕЖЕННЯ
ІСТОРИЧНОГО МІСТА**
(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА

Другий (магістерський) рівень
(рівень вищої освіти)

галузь знань	19 <u>Архітектура та будівництво</u> (шифр і назва)
спеціальність	191 <u>Архітектура та містобудування</u> (шифр і назва)
спеціалізація*	_____ (назва)
вид дисципліни	<u>обов'язкова</u> обов'язкова /вибіркова

Робоча програма дисципліни «**Методологія науково-проектного процесу збереження історичного міста**» для студентів, що навчаються за освітньо-професійною програмою на здобуття ступеня магістра за спеціальністю **191 – Архітектура та містобудування**

Розробники:

доцент кафедри
архітектурного проектування,
канд. арх.

Могитич Р. І.

доцент кафедри
архітектурного проектування,
канд. арх., доцент

Поліщук Л. К.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри архітектурного проектування

Протокол від «31» 08 2017 р. № 1

Завідувач випускової кафедри архітектурного проектування З. В. Лукомська

Узгоджено:

Завідувач випускової кафедри архітектурного проектування З. В. Лукомська

Робоча програма перезатверджена на засіданні кафедри архітектури та містобудування

Протокою №1 від 31.08.2018р.

Завідувач кафедри З. В. Лукомська

1. Опис навчальної дисципліни

Ресурс годин на вивчення дисципліни «Методологія науково-проектного процесу збереження історичного міста» згідно з чинним РНП, розподіл по семестрах і видах навчальної роботи

Таблиця 1 – Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни

Найменування показників	Всього		Розподіл по семестрах	
			Семестр 2	
	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна форма навчання (ЗФН)	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна форма навчання (ЗФН)
Кількість кредитів	4		4	
Кількість модулів	1		1	
Загальний обсяг часу	120		120	
Аудиторні заняття, год., у т. ч.:	72		72	
Лекційні заняття	36		36	
Практичні заняття	36		36	
Самостійна робота	48		48	
опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	18		18	
опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	10		10	
підготовка до практичних занять та контрольних заходів	10		10	
підготовка до екзамену	10		10	
Форма семестрового контролю	Екзамен		Екзамен	

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета викладання дисципліни «Методологія науково-проектного процесу збереження історичного міста» полягає в розкритті сучасних методичних та практичних підходів до охорони, ревіталізації, ревалоризації, реконструкції з врахуванням сучасних вимог до якості проживання міст, що внесені до категорії історичних міст.

Методичні підходи, що розкриваються у даній дисципліні, розроблялись та апробувались впродовж другої половини ХХ століття після руйнувань, спричинених ІІ світовою війною, при розробці заходів із охорони цінних урбаністичних утворень, що здійснювались у практиці міст України з 1970-х р. і викладені у Законах та нормативній базі України та міжнародних пам'яткоохоронних організацій.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен демонструвати **результати навчання** через знання, уміння та навички. Підготовлений фахівець повинен знати й вміти застосувати у практичній діяльності:

1. Особливості цінної містобудівної та архітектурної спадщини історичних міст; переваги та слабкі сторони історичної забудови в сучасних вимогах до функціонування міських утворень та якості життя.

2. Методичні та нормативні вимоги до збереження цінних історичних міських утворень.

3. Вміти охарактеризувати та застосувати у практичній діяльності систему зон охорони історичного середовища міста та міських ландшафтів.

4. Опанувати методику історичних натурних та аналітичних досліджень в історичних містах.

5. Знати вимоги до складання Історико-архітектурних опорних планів історичних міст України та заходи з охорони їх історичного середовища.

6. Уміти розробляти заходи з регенерації історичного середовища міських діляниць.

3. ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ
«Методологія науково-проектного процесу збереження історичного міста»

3.1. Тематичний план лекційних занять

Таблиця 2 – Тематичний план лекційних занять

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем (Т) та їх зміст	Обсяг год.	Література
М1	Методологія науково-проектного процесу збереження історичного міста	36	
ЗМ1	Вступна частина.	4	
Т 1.1	Мета й завдання охорони історичних міст. Сучасні загрози історичному середовищу міста. Найнеобхідніші вимоги пристосування історичних міст до сучасних умов.	4	<i>4,5,9,10</i>
ЗМ2	Розвиток функцій міських утворень упродовж розвитку людської цивілізації та пов'язані з ними види пам'яток	4	
Т 1.2.	1. Особливості виникнення та розвитку функцій міських утворень: - оборонна функція; - торгова функція; - адміністративна функція; - релігійна функція 2. Пам'ятки, пов'язані з основними функціями міських утворень	4	<i>4,15,16,21</i>
ЗМ3	Методика опрацювання документації з охорони історичних міст	4	
Т 1.3	1. Історико-архівні пошукові роботи. 2. Вивчення об'єкту в натурі. 3. Реконструкція етапів історичного розвитку. 4. Встановлення охоронних зон та історичного ареалу. 5. Формулювання вимог до утримання та регенерації історичного середовища.	4	<i>2,3,6,10,14,17,22</i>
ЗМ4	Найважливіші сталі компоненти міського середовища та система просторових домінант	4	
Т 1.4	1. Географічні фактори. 2. Розпланування. 3. Найважливіші громадські споруди. 4. Формування рядової забудови	4	<i>2,3,6,16</i>
ЗМ5	Історичне місто в природному ландшафті. Важливість природних домінант у краєвиді міста	4	
Т 1.5	1. Вплив ландшафтних та географічних факторів на формування історичних міст. 2. Композиційна роль архітектурно-просторових орієнтирів та домінант у формуванні неповторного образу історичного міста.	4	<i>4,6,9,15,16</i>

ЗМ 6	Ідеологічні засади реконструкції центрів історичних міст у ХХ столітті.	4	
Т 1.6	1. Практика відновлення зруйнованих війною міст. 2. «Соціалістична реконструкція» історичних міст у СРСР. 3. Ревіталізація та регенерація середовища міських центрів.	4	<i>18,20,21,22</i>
ЗМ 7	Формування методики охорони містобудівного середовища	4	
Т 1.7	1.«Органічний» розвиток історичних міст у повоєнній Європі. 2. Усвідомлення історичної цінності найважливіших міст України у 1970-х рр. 3. Перші нормативні документи з охорони міст	4	<i>5,6,18,20,21,22</i>
ЗМ 8	Законодавство з охорони середовищі історичних міст. Система зон охорони пам'яток та історичного середовища. Склад та зміст «Історико-архітектурного опорного плану»	4	
Т 1.8	1. Міжнародні правові документи з охорони міст 2. Українські державні будівельні норми (ДБН) з охорони історичних міст. 3. Історико-архітектурний опорний план	4	<i>7,8,12,13,14,18,19,20</i>
ЗМ 9	Приклади практичних заходів з охорони історичного середовища міст у світі та в Україні	4	
Т 1.9	1. Екскурсія до одного з історичних міст України. 2. Екскурсія до одного з історичних міст зарубіжжя	2 2	<i>5,6,18,20,21,22</i>

3.2 Теми практичних (семінарських) занять

Таблиця 3 – Теми практичних (семінарських) занять

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем (Т) та їх зміст	Обсяг год.	Література
М1	Методологія науково-проектного процесу збереження історичного міста	36	
ЗМ1	Вступна частина.	4	
П 1.1	Мета й завдання охорони історичних міст. Сучасні загрози історичному середовищу міста. Найнеобхідніші вимоги пристосування історичних міст до сучасних умов.	4	<i>4,5,9,10</i>
ЗМ2	Розвиток функцій міських утворень упродовж розвитку людської цивілізації та пов'язані з ними види пам'яток	4	
П 1.2.	1. Особливості виникнення та розвитку функцій міських утворень: - оборонна функція; - торгова функція; - адміністративна функція; - релігійна функція 2. Пам'ятки, пов'язані з основними функціями міських утворень	1	<i>4,15,16,21</i>

ЗМ3	Методика опрацювання документації з охорони історичних міст	4	
П 1.3	1. Проектні стадії. 2. Історико-архівні пошукові роботи. 3. Вивчення об'єкту в натурі. 4. Реконструкція етапів історичного розвитку. 5. Встановлення охоронних зон та історичного ареалу. 6. Формулювання вимог до збереження та регенерації історичного середовища.	4	2,3,6,10,14,17,22
ЗМ4	Найважливіші сталі компоненти міського середовища та система просторових домінант	4	
П 1.4	1. Географічні фактори. 2. Розпланування. 3. Найважливіші громадські споруди. 4. Формування рядової забудови	4	2,3,6,16
ЗМ5	Історичне місто в природному ландшафті. Важливість природних домінант у красвіді міста	4	
П 1.5	1. Вплив ландшафтних та географічних факторів на формування історичних міст. 2. Композиційна роль архітектурно-просторових орієнтирів та домінант у формуванні неповторного образу історичного міста.	4	4,6,9,15,16
ЗМ 6	Ідеологічні засади реконструкції центрів історичних міст у ХХ столітті.	4	
П 1.6	1. Практика відновлення зруйнованих війною міст. 2. «Соціалістична реконструкція» історичних міст у СРСР. 3. Ревіталізація та регенерація середовища міських центрів.	4	18,20,21,22
ЗМ 7	Формування методики охорони містобудівного середовища	4	
П 1.7	1.«Органічний» розвиток історичних міст у повоєнній Європі. 2. Усвідомлення історичної цінності найважливіших міст України у 1970-х рр. 3. Перші нормативні документи з охорони міст	4	5,6,18,20,21,22
ЗМ 8	Законодавство з охорони середовищі історичних міст. Система зон охорони пам'яток та історичного середовища. Склад та зміст «Історико-архітектурного опорного плану»	4	
П 1.8	1. Міжнародні правові документи з охорони міст 2. Українські державні будівельні норми (ДБН) з охорони історичних міст. 3. Історико-архітектурний опорний план	4	7,8,12,13,14,18,19,20
ЗМ 9	Приклади практичних заходів з охорони історичного середовища міст у світі та в Україні	4	
П 1.9	1. Екскурсія до одного з історичних міст України. 2. Екскурсія до одного з історичних міст зарубіжжя	2 2	

3.4. Завдання для самостійної роботи студента

Таблиця 5 – Матеріал, що виноситься на самостійне вивчення

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем (Т) та їх зміст	Обсяг, годин самост./індивід.	Література
М1	Методологія науково-проектного процесу збереження історичного міста	48	
ЗМ1 – ЗМ8	Сучасні загрози історичному середовищу міста. Розвиток функцій міських утворень упродовж розвитку людської цивілізації та пов'язані з ними види пам'яток.	12	4,5,9,10
	Ознайомлення з нормативними документами України з охорони міст. Склад та зміст «Історико-архітектурного опорного плану».	12	7,8,13,14
	Виявлення найважливіших сталих компонентів міського середовища конкретного історичного міста.	12	2,3,6,16
	Історико-архівні пошукові роботи. Натурні обстеження середмістя історичного міста Реконструкція етапів історичного розвитку. Пропозиція охоронних зон та історичного ареалу. Формулювання вимог до збереження та регенерації історичного середовища.	12	2,3,6,10,14,17,22

4. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Основна література

- Архітектура. Короткий словник-довідник / за загальною ред. А.Мардера К.: Будівельник. 1995. 333 с.
- Бевз М.В. Методологічні основи збереження та регенерації заповідних архітектурних комплексів історичних міст: Автореф. дис. ...д-ра арх. Харків, 2004.
- Бевз М.В. Історико-містобудівні основи проекту регенерації історичного центру Львова як пам'ятки всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО // Вісн. Держ. ун-ту "Львівська політехніка". 1999. № 375. С. 12-18.
- Вечерський В.В. Спадщина містобудування України: Теорія і практика історико-містобудівних пам'яткоохоронних досліджень населених місць. К.: НДІТІАМ, 2003.
- Małachowicz E. Konserwacja i rewaloryzacja architektury w zespołach i krajobrazie. Wrocław, 1994.
- Грабовой П. Г., Харитонов В. А. Реконструкция и обновление сложившейся застройки города. М.: Изд-во «АСВ», 2006. 624 с.
- Закон України «Про охорону культурної спадщини». Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 39, ст.333; 2002 р., № 16, ст.114.
- Закон України «Про охорону культурної спадщини». К.: Парламентське видавництво, 2005.
- Ієвлева В. До проблеми охорони цінних історичних промислових та інженерних споруд Києва / Культурна спадщина Києва: дослідження та охорона історичного середовища. – К.: АртЕк, 2003 р., С. 74 – 80.
- Кодін В. О. Основи реконструкції історичних міст. Навчальний посібник. Х.: ХНАМГ, 2009. 172 с.

11. Кодін В.О. Методичні вказівки по виконанню курсової роботи з курсу «Реставрація архітектурних об'єктів» для студентів 5 курсу спеціальності 7.120102/8.120102. «Містобудування» професійного напрямку «Архітектура», Х.:ХНАМГ, 2009.
12. Міжнародна хартія з охорони та реставрації нерухомих пам'яток і визначних місць // Охорона культурної спадщини: Зб. міжнар. документів. К.: АРТЕк, 2002.
13. Наказ Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України № 41 від 26 лютого 2001 р. «Про затвердження порядку визначення меж зон охорони пам'яток»
14. Пам'яткоохоронна містобудівна документація: Методичні вказівки до курсового проектування для студентів базового напрямку "Архітектура" спеціальності "Архітектура будівель і споруд", спеціалізації "Реконструкція та реставрація архітектурних комплексів"/ Укл.: М.В. Бевз, М.Л. Долинська, В.М. Петрик, О.В. Рибчинський. Львів: Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2008. 24 с.
15. Петришин Г. До питання формування мережі міст України XIV – XIX ст. (У Європейському контексті). // Архітектурна спадщина України. № 3. Частина друга Київ 1996. С. 56-88
16. Посацький Б. С. Простір міста і міська культура (на зламі XX – XXI ст). Львів: НУ «Львівська Політехніка», 2007.
17. Прибега Л. Охорона та реставрація об'єктів архітектурно-містобудівної спадщини України. К.: Мистецтво, 2009.
18. Рекомендації із збереження і сучасної ролі історичних ансамблів // Охорона культурної спадщини: Зб. міжнар. документів. К.: АРТЕк, 2002.
19. Ризька хартія з автентичності та реконструкції історичних об'єктів в контексті збереження культурної спадщини. К.: АртЕк, 2002.
20. Сіанська декларація щодо збереження оточення об'єктів культурної спадщини, визначних місць та культурних ареалів // Відлуння віків. 2005. № 2(04).
21. Черкес Б. Національна ідентичність в архітектурі міста. Львів: НУ «Львівська Політехніка», 2008
22. Шепелев Н.П., Шумилов М. С. Реконструкция городской застройки. М: Высш. шк., 2000. 271 с.

4.2. ДБН

1. ДБН А.2.2-14-2016. Склад та зміст науково-проектної документації на реставрацію пам'яток архітектури та містобудування
2. ДБН Б.2.2-3-2012. Склад та зміст історико-архітектурного опорного плану населеного пункту.
3. Про затвердження форм облікової картки та паспорта об'єкта культурної спадщини. Наказ Міністерства культури і мистецтв України, Державного комітету України з будівництва та архітектури від 13 травня 2004 № 295/104
4. Державні будівельні норми України. Містобудування. Планування і забудова міських і поселень. ДБН 360. 92. К.: Укрархбудінформ, 1993.
5. ДБН Б.1.1-152012. Склад і зміст генерального плану населеного пункту.
6. ДБН 360-92** Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень

4.3. Інформаційні ресурси а Інтернеті

1. <http://www.myslenedrevo.com.ua/uk/Sci/Kyiv/Heritage/Industrial.html>
2. <http://archi.ru/files/publications/abstracts/ageev.htm>

4.4. Технічні засоби, які використовуються при вивченні дисципліни

Під час проведення лекційних та практичних занять використовується мультимедійний проектор.

5. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Таблиця 5 – Схема нарахування балів у процесі оцінювання знань студентів з дисципліни «**Методологія науково-проектного процесу збереження історичного міста**»

Види робіт, що контролюються	Максимальна кількість балів
Контроль засвоєння теоретичних знань змістового модуля ЗМ1 – ЗМ2. Результати науково-пошукової роботи та натурних обстежень	40
Контроль засвоєння практичних навиків змістового модуля ЗМ3 – ЗМ8. Пропозиція охоронних зон та історичного ареалу. Формулювання вимог до збереження та регенерації історичного середовища.	60
Усього	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, диференційованого заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
67-74	D	
60-66	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни